

Antalet barn vid varje bord

Genom att använda en daglig rutinsituation som att duka till lunch har vi i förskolan en möjlighet att utveckla och utmana barns matematiska tänkande och lärande. Jag har i mitt fördjupningsarbete fokuserat på barns förståelse för antal och som ett exempel ska vi följa två flickor i femårsgruppen, Therese och Rinesa, när de hjälper till att duka. När Therese och Rinesa tillsammans med mig tog reda på hur många de skulle duka till fick de tillfälle att diskutera och sätta ord på sina tankar. Min ambition var också att flickorna skulle få dokumentera hur många de skulle duka till.

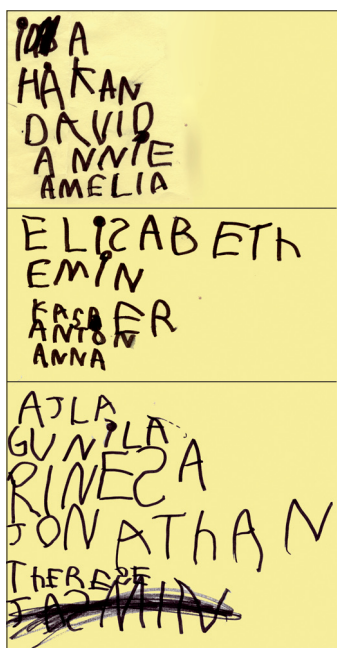
Thereses första dukning

Therese fick börja duka. Hon var osäker på hur de yngre barnen var placerade kring borden men löste detta genom att använda våra placeringstavlor med barnens namnlappar. Hon hämtade en placeringstavla i taget och genom att ta bort namnlapparna för de frånvarande barnen fick hon kvar namnen på dem som skulle äta. Vi räknade sedan antalet namnlappar vid varje bord. Therese pekade på varje namnlapp och räknade högt "1, 2, 3, 4, 5". Hon betonade det sist uppräknade räkneordet.

– Hur gör vi för att komma ihåg hur många du ska duka till? frågade jag henne.

– Det är enkelt, sa hon och hämtade papper och penna och började skriva ner

namnen på alla som skulle äta. Ett papper för varje bord. När hon var klar kom vi på att Jasmin skulle sluta före lunchen den här dagen. Therese valde att dra streck över hans namn, så att hon inte skulle räkna med honom. Genom att titta på sin dokumentation och räkna namnen tog hon reda på hur många tallrikar, knivar, gafflar och glas som hon skulle ställa fram på de olika borden. Hon pekade på varje namn hon skrivit och räknade än en gång högt 1, 2, 3, 4, 5.

Rinesas första dukning

Dagen efter var det Rinesas tur att duka. Hon hade sett hur Therese hade gjort och använde inledningsvis samma tillvägagångssätt. Vi pratade om vilka barn som var på förskolan och hur många det skulle bli vid varje bord. Rinesa valde också att skriva namnen på ett papper. Efter att ha skrivit ungefär hälften av namnen tyckte Rinesa att det blev jobbigt. Jag fick gå in och uppmuntra henne för att hon skulle skriva färdigt. Rinesa dukade sedan ett bord i taget genom att titta på sin dokumentation och fick på så sätt fram hur många tallrikar, knivar, gafflar och glas hon skulle placera ut. Hon räknade inte efter hur

många det skulle dukas till utan parade ihop ett namn med en tallrik. Därefter gjorde hon en ny parbildning genom att placera ut ett glas framför varje tallrik. Slutligen lade hon ut besticken, först alla knivar och sedan alla gafflar, ännu en ny parbildning.

Rinesas andra dukning

Innan Rinesa skulle duka andra gången tittade vi på hennes tidigare dokumentation. "Det är roligt att duka, men det är jobbigt att skriva så många namn." Rinesa använde sig återigen av namnlapparna på placeringstavlorna och plockade bort namnen på de barn som inte skulle äta den här dagen. När hon skulle dokumentera frågade jag om hon kunde göra på något annat sätt än att skriva namnen eftersom hon hade tyckt att det var jobbigt. Jag föreslog att hon skulle rita men hon valde att skriva namnen även den här gången. Jag hjälpte henne genom att skriva två namn. När det var dags att duka tittade Rinesa på sin dokumentation och räknade denna gång efter hur många hon skulle duka till vid varje bord. Hon pekade på varje namn och räknade tyst. Därefter skrev hon antalet med siffersymboler.

Thereses andra dukning

När det var dags för Therese att duka för andra gången började vi med att titta på hennes förra dokumentation. "Det var bra att skriva namnen för då kunde jag räkna där när jag dukade." Therese använde samma tillvägagångssätt som tidigare.

– På de här pappren har du skrivit namnen. Kan du göra på något annat sätt?

– Ja, jag kan rita, svarade Therese och sedan ritade hon av de personer som skulle äta lunch. När hon var klar räknade hon tyst de avbildade personerna och skrev sen, med korrekt siffersymbol, antalet som skulle sitta vid varje bord (nedan).

När hon hade dukat klart samtliga tre bord till lunchen, tyckte jag att det såg väldigt trångt ut vid femårsbordet eftersom vi skulle bli åtta stycken den här dagen. Stolarna skulle inte räcka.

– Får vi plats allihop? undrade jag.

– Jag vet, sa Therese, vi kan ta bordet och stolarna i hemvrån, så kan tre sitta där. Hon hämtade bordet och tre stolar och flyttade över tre tallrikar till bordet i hemvrån.

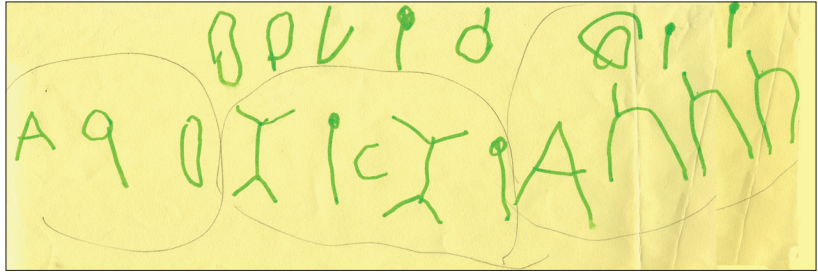
– Hur många blir det kvar på femårsbordet nu?

Therese tittade på bordet och svarade "fem". När jag senare frågade henne hur hon visste att det var fem så svarade hon glatt att hon räknade inne i huvudet, 1, 2, 3, 4, 5.

Första gången flickorna dukade var för sig valde de båda att skriva namnen på barnen. Andra gången de dukade var för sig fortsatte Rinesa att skriva namnen, trots att hon tyckte det var jobbigt, medan Therese valde att rita personerna när jag frågade om hon kunde göra på något annat sätt. Denna gång skrev båda dessutom antalet med siffersymboler.

Rinesa börjar
också rita.

Flickorna dukar tillsammans

Nästa gång fick de duka tillsammans och vi började med att titta på deras tidigare dokumentationer. De kom båda två ihåg hur de hade gjort.

– Det var inte lika jobbigt att skriva den gången (andra gången), sa Rinesa.

– Kanske får vi ta fram det lilla bordet idag också”, sa Therese.

– Ja, kanske, sa jag, vi får ta reda på hur många vi blir idag.

Den här gången använde flickorna i stort sett samma tillvägagångssätt som tidigare.

– Ni har skrivit och ritat av de som ska äta, går det att göra på något mer sätt?

– Vi kan rita ringar, alla kommer med i alla fall, sa Therese och satte igång. Rinesa hade börjat skriva, men ändrade sig och började också rita ringar (ovan). De tog ett bord i taget, de kontrollräknade så att ringarna stämde med namnen och jämförde med varandra.

– Du har glömt en på Elisabeths bord, sa Therese när hon upptäckte att Rinesa ritat en ring för lite.

Jag bad dem räkna och skriva hur många det blev vid varje bord. När Therese skulle rita ringarna för det sista bordet, gjorde hon en fyrkant med ett kryss i.

– Det är för stora Therese (lärare) hon är inte här idag.

Rinesa gjorde likadant. Vid femårsbordet skulle vi bli åtta personer den här gången också.

– Samma som förra gången, sa Therese, då får vi ta fram det lilla bordet. Där ska tjejerna sitta idag.

Denna gång hade Therese insett att hon kunde förenkla det för sig själv, hon behövde inte rita av personerna, det gick att göra ringar istället. Genom att Rinesa och Therese fick duka tillsammans kunde Rinesa också gå vidare till att rita ringar istället för att skriva namnen. Rinesa hade börjat skriva, men ångrade sig när hon såg hur Therese gjorde.

Thereses tredje dukning

Therese fick duka ytterligare en gång och då hade jag plockat bort alla namnlapparna för att ge henne en ny utmaning. Vi satte oss vid ett av borden och jag frågade Therese vilka som skulle äta den dagen. Amelia var inte här kom vi på och Therese ritade ett rött kryss på pappret. "Kicki sitter där", sa Therese och ritade en röd bock. "Håkan sitter här också". Hon ritade en röd bock. "Annie sitter på kanten", en ny bock, "och David", en sista bock på pappret. Vi hämtade placerings-schemat så att vi kunde kontrollera. Therese räknade tyst ihop bockarna och skrev en fyra. Vi gjorde likadant vid det andra bordet.

När vi kom till femåringarnas bord blev det lättare för Therese att komma på vilka som var borta och vilka som skulle äta. Här bytte hon plötsligt från bockar och kryss till att skriva namnen. "Jag vill det", svarade hon när jag undrade varför. Hon räknade än en gång tyst och skrev en femma under namnen.

Barn behöver få dokumentera sina tankar och föreställningar om olika matematiska aspekter och genom att använda dokumentation på det här sättet kan vi, både barn och lärare, få syn på det matematiklärande som kan ske i en daglig rutinsituation. Vi kan också gå tillbaka till tidigare dokumentationer och se vilken utveckling som skett i barnens lärande. Detta lärande kräver närvarande och medvetna lärare. Vi lärare behöver kunskaper både om matematik för små barn och om barns lärande.